

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2024. № 12.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.12.12>

УДК 351.77

I. С. Недокус,

к. політ. н., доцент,

доцент кафедри політології та державного управління,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7441-3316>

РОЛЬ СТАРОСТИ У ФУНКЦІОНУВАННІ СИСТЕМИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

I. Nedokus,

PhD in Political Sciences, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Political Science and Public

Administration, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

THE ROLE OF THE ‘STAROSTA’ IN THE FUNCTIONING OF THE ADMINISTRATIVE SERVICES DELIVERY SYSTEM IN UKRAINE DURING WARTIME

У статті розкрито ключові проблеми функціонування системи надання адміністративних послуг в територіальних громадах. Висвітлено основні форми участі старост у надання адміністративних послуг. Наголошено, що залучення старост до надання адміністративних послуг потребує вивчення на рівні місцевої ради певних умов. Виокремлено види адміністративних послуг, які надаються старостами. Охарактеризовано

виклики та запропоновано заходи щодо удосконалення системи надання адміністративних послуг органами місцевого самоврядування в умовах правового режиму воєнного стану. Сформульовано пропозиції щодо забезпечення участі старост у надання адміністративних послуг: зміни до нормативно-правових актів місцевих рад; розвиток каналів інформування мешканців старостинських округів про надання адміністративних послуг старостами; забезпечення належних технічних умов для надання публічних послуг у старостинських округах; подальше впровадження системи електронного документообігу; створення умов для якісного навчання/підвищення кваліфікації старост у сфері надання адміністративних послуг.

The article discusses key issues of the administrative services system functioning within territorial communities. It highlights the primary forms of involvement of 'starostas' in administrative services delivery, which include independently providing administrative services as representatives of local government bodies, acting as administrators in the community centres for the provision of administrative services, and offering consultations to citizens on procedures for accessing administrative services.

The article emphasises that the involvement of 'starostas' in administrative services provision requires the study of the following circumstances at the local level: the qualification level of the 'starosta', the technical supply of the workplace, and the accessibility of reliable Internet connection in the settlements of the starosta's district (the latter is crucial for working with state registers and software). It identifies the types of administrative services provided by 'starostas,' including residence registration and deregistration, issuance of references, social services, local administrative services, and specific notarial actions, such as authenticating signatures and document copies.

The article identifies challenges and proposes measures for local governments to improve the administrative service provision under martial law. These measures include expanding mobile administrative service centres; restoring the operation of administrative service centres in front-line and, especially, liberated areas

where feasible; defining mechanisms for providing essential public services in security-compromised areas; improving the legal framework for administrative services provision during the war; streamlining document restoration for internally displaced persons from temporarily occupied territories and areas of active combat; advancing digitalisation of public service provision with precautions for wartime risks; developing tools for service access in combat zones without Internet; increasing the number of lawyers in the administrative service centres to provide legal assistance to internally displaced persons, combat participants, their families, disabled individuals, and other categories of citizens; broadening the range of services provided by administrative service centres during martial law; ensuring clarity and transparency in service provision procedures, and more.

The paper proposes measures to enhance the involvement of ‘starostas’ in providing administrative services. These include amending local legal acts, developing communication channels to inform residents about the administrative services provided by ‘starostas’, ensuring appropriate technical supply for technical resources for service delivery in ‘starostas’ districts, advancing electronic document flow systems, and establishing quality training programs to improve the qualifications of ‘starostas’ in the field of administrative services.

Ключові слова: *місцеве самоврядування, публічна служба, адміністративні послуги, територіальні громади, старости, старостинські округи, електронне урядування, воєнний стан.*

Keywords: *local self-government, public service, administrative services, territorial communities, rural mayors, ‘starostas’, e-governance, martial law*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв’язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Важливість надання адміністративних послуг в старостинських округах в умовах російської військової агресії в Україні визначається здатністю забезпечити оперативність, доступність та безперервність послуг у невеликих чи віддалених населених пунктах нашої держави. Саме завдяки старостам

вдається забезпечити необхідну допомогу тим, хто її потребує і, що не менш важливо, зберігати зв'язок між владою та громадянами в умовах воєнного лихоліття.

Однією з ключових адміністративних послуг, що надаються старостами, є допомога внутрішньо переміщеним особам. Реєстрація ВПО, відновлення документів, надання соціальних виплат та допомог – всі ці послуги критично важливі для українських громадян, які втратили своє житло, роботу та опинились у більш безпечних регіонах нашої країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останніх дослідженнях та публікаціях науковців розглядаються гострі проблеми організації надання адміністративних послуг в Україні. Гончарук Н., Карпенко Ю., Назарко А., Прокопенко С., Стороженко Л., Шандрук В., Чукут С. наголошують на нерівномірному фінансуванні системи надання адміністративних послуг у різних територіальних громадах, різному рівні розвитку електронних сервісів, якості підготовки персоналу для надання послуг громадянам, необхідності захисту персональних даних споживачів послуг, впровадження інструментів кібербезпеки тощо [2;16;18;19;20].

Проблеми організації надання адміністративних послуг в старостинських округах в умовах воєнного стану висвітлено у працях Брусенцової Я., Ковальчук В., Моцокіна А., Смачного В. Автори розглядають проблемні питання у сфері надання адміністративних послуг органами місцевого самоврядування, найбільш поширені публічні послуги, пропозиції щодо удосконалення системи надання адміністративних послуг в старостинських округах в умовах правового режиму воєнного стану [1;6;12].

У статті використано практичні довідники, посібники для органів місцевого самоврядування щодо надання адміністративних послуг. Так, у довіднику з питань надання адміністративних послуг старостами висвітлено механізми уповноваження старост на здійснення державної реєстрації актів цивільного стану, реєстрацію/зняття з місця проживання/перебування громадян тощо [4]. У посібнику «Роль старости в громаді. Посилення

інституційної спроможності» проаналізовано виклики системи надання публічних послуг в старостинських округах, запропоновано орієнтовні моделі організації надання адміністративних послуг [11].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження ролі старост у функціонування системи надання адміністративних послуг в Україні в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. Впродовж останнього десятиліття система надання адміністративних послуг в Україні пережила докорінні зміни, пов'язані з впровадженням принципів сервісної держави. Ключовою складовою трансформацій у цій сфері став розвиток різних напрямів електронного урядування, яке покликане створити для громадян можливості надання необхідних послуг за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, мінімізувати бюрократичні перепони та скоротити час на обробку запитів [15]. Портал «Дія» та інші електронні сервіси дозволяють швидко та якісно здійснити подання документів, зареєструвати підприємницьку діяльність, оплатити рахунки та одержати чимало інших послуг в онлайн-форматі. Створені майже в кожній територіальній громаді центри надання адміністративних послуг пропонують широкий перелік послуг, удосконалюючи механізми взаємодії місцевої влади та громадян у цій сфері [2].

Водночас, система надання публічних послуг в Україні, особливо в умовах військової агресії російської федерації, зіткнулась із чималими труднощами [19, с.5]. До найбільш суттєвих перешкод розвитку системи надання адміністративних послуг можна віднести: нерівномірне фінансування у різних територіальних громадах, різний рівень розвитку електронних сервісів (особливо у міських та віддалених сільських населених пунктах), якість підготовки персоналу для надання послуг громадянам [20, с.31]. Усе більш нагальною проблемою, особливо в районах активних бойових дій, є зберігання інформації, захист персональних даних споживачів послуг, впровадження інструментів кібербезпеки [16, с.611].

Потребує удосконалення система обміну інформацією та доступу до різних баз даних органів державної влади України. Досить часто мешканцям необхідно відвідувати кілька різних державних установ та організацій для отримання послуг, оскільки ЦНАПи не мають доступу до потрібних баз чи реєстрів [18, с.257]. Також відомі приклади поширення проявів корупції щодо надання адміністративних послуг, особливо у стислі терміни [17, с.107].

Важливу роль в організації системи надання адміністративних послуг в територіальних громадах відіграє інститут старости. У 2021 році Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розвитку інституту старост [8]. Зокрема, було доповнено пункт 5 статті 54 Закону України «Про місцеве самоврядування» щодо повноважень старости. Тепер за рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради староста може надавати адміністративні послуги та/або виконувати окремі завдання адміністратора центру надання адміністративних послуг.

На практиці у більшості старостинських округів створюються віддалені робочі місця адміністраторів центрів надання адміністративних послуг із залученням старости до здійснення таких послуг або без такого залучення. Водночас староста може надавати послуги згідно покладення на нього окремих повноважень адміністратора і без організації віддалених робочих місць. Також старости можуть отримувати заяви і документи та видавати мешканцям старостинських округів результати надання адміністративних послуг. Право вирішувати питання щодо покладення на старосту окремих завдань адміністратора ЦНАП та затверджувати перелік таких адміністративних послуг має місцева рада. Згідно положень вітчизняного законодавства староста може сприяти в наданні адміністративних послуг громадянам через координацію виїздів мобільного ЦНАП чи його адміністратора [7].

Через залучення старост до надання адміністративних послуг здійснюються так звані «швидкі» послуги. Старости надають або

допомагають в організації надання адміністративних послуг соціального характеру (малозабезпечені, учасники бойових дій, ВПО та інші категорії населення), місцевих послуг (довідки щодо земельних питань чи нерухомості) тощо. [4]. Серед послуг переважають: окремі нотаріальні дії щодо засвідчення вірності підпису та копій документів, засвідчення заповітів та видача дублікатів засвідчених документів; надання довідок громадянам, які мешкають або перебувають на території населених пунктів старостинських округів; реєстрація/зняття з місця проживання тощо. Структура надання послуг старостами в старостинських округах Кельменецької селищної територіальної громади відображена на рис.1.

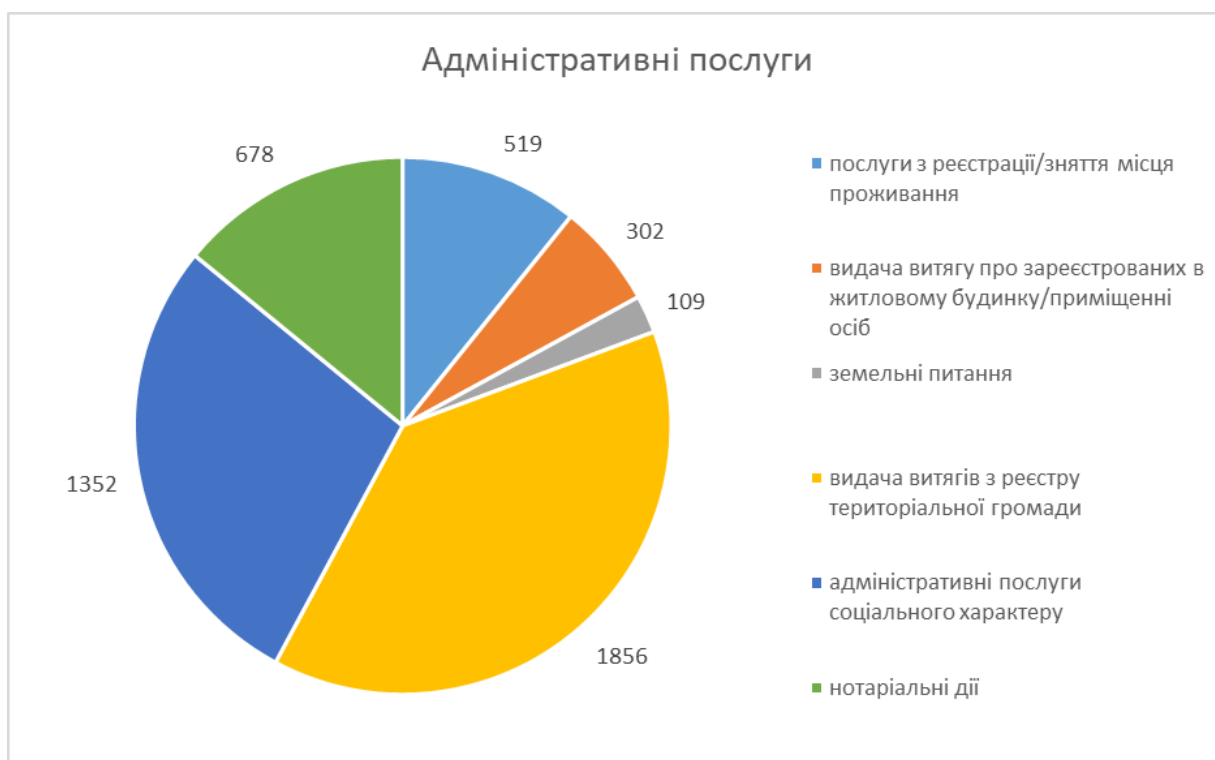

Рис. 1. Адміністративні послуги, які надають старости у старостинських округах Кельменецької селищної територіальної громади за I півріччя 2024 року

Джерело: складено автором на основі [5]

Загалом, згідно положень частини 6 статті 13 Закону України «Про адміністративні послуги» старости за рішенням місцевої ради можуть: 1) самостійно надавати адміністративні послуги у якості представника органу місцевого самоврядування; 2) виконувати окремі завдання адміністратора

центрів надання адміністративних послуг територіальних громад; 3) надавати консультації громадянам щодо процедури отримання адміністративних послуг [7].

Вирішення питання залучення старост до надання адміністративних послуг потребує вивчення на рівні місцевої ради наступних обставин: кваліфікаційний рівень старости; технічне забезпечення робочого місця; наявність якісного інтернет-зв'язку у населених пунктах старостинського округу (останнє важливе з огляду на роботу в державних реєстрах та програмах) тощо. Старості у визначеному порядку видається з метою надання адміністративних послуг номерна гербова печатка місцевої ради або її виконавчого комітету. У випадку покладання на старосту завдань адміністратора центру надання адміністративних послуг реєструється кваліфікований електронний підпис та печатка адміністратора. Важливо наголосити, що в частині виконання завдань адміністратора роботу старост у територіальній громаді координує керівник ЦНАП.

Практика управлінської діяльності в старостинських округах демонструє низку проблем щодо залучення старост до надання адміністративних послуг в Україні:

1) відсутність нормативного закріплення повноважень старости щодо надання адміністративних послуг в документах територіальної громади, зокрема положеннях про старосту;

2) у більшості територіальних громад запроваджено систему електронного документообігу, проте в частині надання адміністративних послуг вона використовується не повністю, переважає документування прийому звернень громадян на паперових носіях;

3) взаємодію старост та центрів надання адміністративних послуг територіальних громад у більшості випадків жодним розпорядчим документом не врегульовано. Зокрема, відсутні мережі точок доступу до публічних послуг відповідно до українського законодавства та врахування

критеріїв доступності членів територіальної громади до адміністративних послуг;

4) ведення погосподарського та військового обліку громадян, документування надання допомоги малозабезпеченим категоріям мешканців, підтримки внутрішньо переміщеним особам здійснюють діловоди відповідно до посадових інструкцій, затверджених розпорядженнями голів територіальних громад;

5) необхідність передачі паперових документів суб'єктам надання адміністративних послуг у стислі терміни (для окремих адміністративних послуг – у день прийому заяви від громадянина або на наступний день). До таких адміністративних послуг належать доволі поширені: реєстрація місця проживання, вклеювання фото до паспортів при досягненні від повідного віку та ін. У такому випадку старости приймають документи на такі послуги тільки у дні перед поїздкою до центрів надання адміністративних послуг [13];

б) в окремих громадах відбувається дублювання надання адміністративних послуг між утвореними віддаленими робочими місцями адміністраторів центру надання адміністративних послуг та старостами.

За результатами анкетування мешканців, проведеного у старостинських округах Нововолинської територіальної громади у 2022 році, тільки 17,4% опитаних вказали, що знають, які саме адміністративні послуги надає староста, 39,1% – знають частково, а 43,5% – практично нічого не знають. Задоволені результатами надання адміністративних послуг старостами майже 40% громадян, 8,7% – не задоволені, 52,2% респондентів не зверталися до старост за допомогою. Інформацію щодо можливостей надання адміністративних послуг старостами, графіку їх роботи, переліку публічних послуг в старостинських округах 91,3% мешканців отримують із соціальних мереж, 30,4% – від родичів та сусідів, 8,7% – на зборах громадян, 4,3% – з інформаційних стендів [14].

Військова агресія російської федерації проти України докорінно змінила умови для здійснення адміністративних послуг на місцях. У

більшості територіальних громад, особливо прифронтових регіонів, недостатньо фінансових ресурсів та людей для відкриття нових установ у сфері надання публічних послуг. Саме тому існуючі структури не тільки продовжували звичну роботу, але й перетворились у своєрідні гуманітарні центри у перші місяці війни.

Система надання адміністративних послуг на початку військової агресії росії зіткнулась із численними труднощами, особливо на територіях активних бойових дій. До ключових проблем функціонування цієї сфери варто віднести: ідентифікація особи через втрату документів чи закриття відповідних реєстрів; блокування доступу до найбільш поширених серед споживачів послуг державних реєстрів: бізнес, нерухомість тощо [1].

До найбільш поширених адміністративних послуг, які виникли після широкомасштабного військового вторгнення російської федерації у лютому 2022 року віднесемо: оформлення та поновлення паспортів, послуги для внутрішньо переміщених осіб, оформлення соціальної допомоги тощо [3]. На нашу думку, держава доволі успішно відреагувала на виклики війни в системі надання адміністративних послуг. Тимчасове призупинення надання окремих адміністративних послуг та блокування доступу до державних реєстрів у перші місяці війни, вважаємо, було цілком виправданим.

Тому для удосконалення системи надання адміністративних послуг органами місцевого самоврядування в умовах правового режиму воєнного стану необхідно: розвивати систему мобільних центрів надання адміністративних послуг; за можливості відновлювати функціонування центрів надання адміністративних послуг на прифронтових та, особливо, звільнених регіонах; визначити механізм надання базових публічних послуг у складних щодо безпеки ситуаціях; удосконалити нормативно-правове забезпечення надання адміністративних послуг в умовах війни; спростити процедури відновлення документів для внутрішньо переміщених осіб з тимчасово окупованих територій та районів активних бойових дій [12]; впроваджувати заходи щодо діджиталізації сфери надання публічних послуг

з урахуванням ризиків в умовах війни; розробити інструменти забезпечення доступності отримання публічних послуг мешканців районів активних бойових дій, які не мають доступу до Інтернет; у структурі ЦНАП збільшити чисельність юристів, які будуть надавати правову допомогу тимчасово переміщеним особам, учасниками бойових дій та членам їх сімей, інвалідам та інших категоріям громадян; надалі розширювати перелік послуг, які надаються в умовах воєнного стану; забезпечувати чіткість та прозорість процедури надання послуг [6].

В умовах правового режиму воєнного стану в Україні реалізується низка проєктів, які пропонують комплексну експертну допомогу в удосконаленні системи надання адміністративних послуг в територіальних громадах, що допомагає останнім збільшити свою спроможність. Так, одним із основних завдань шведсько-українського проєкту PROSTO «Підтримка доступності послуг в Україні» стало поліпшення якості надання публічних послуг у старостинських округах. У рамках здійснення проєкту її учасникам, представникам кількох десятків територіальних громад майже усіх регіонів нашої країни, було запропоновано:

- 1) здійснення експертного аналізу нормативно-правових актів, які визначають діяльність старост та надання адміністративних послуг у старостинських округах;

- 2) розробка рекомендацій щодо удосконалення реалізації управлінських механізмів у різних сферах життя старостинських округів;

- 3) підготовка релевантних моделей організації системи надання публічних послуг мешканцям віддалених населених пунктів територіальних громад;

- 4) інституційна підтримка для розбудови системи надання адміністративних послуг у старостинських округах;

- 5) проведення навчальних тернінгів та семінарів для працівників старостинських округів щодо надання адміністративних послуг [10].

Також до завдань реалізації проєкту PROSTO «Підтримка доступності послуг в Україні» належить допомога територіальним громадам звільнених чи близьких до зони активних бойових дій територій нашої держави у відновленні чи підтримці функціонування центрів надання адміністративних послуг [9].

Експерти проєкту для впровадження ефективної моделі надання адміністративних послуг у старостинських округах пропонують враховувати низку показників: а) чисельність населення старостинського округу, його соціальний та демографічний склад; б) кількість та адміністративний статус населених пунктів, які входять до складу округу; в) віддаленість населених пунктів від адміністративного центру та якість транспортного сполучення; г) наявність багатоквартирних будинків, розвиток комунальної інфраструктури тощо [11].

З урахуванням інформації щодо потреб громадян та на основі даних показників може бути сформована відповідна модель надання адміністративних послуг у старостинському окрузі. Розробка відповідної моделі включає: визначення переліку посад та кваліфікаційних характеристик до працівників, які надаватимуть послуги; вивчення та удосконалення каналів та особливостей доступу до публічних послуг тощо. У процесі розробки моделей враховуються стан робочого навантаження працівників, у тому числі старост, для якісної та ефективної реалізації визначених повноважень. При цьому посад, робочих місць має бути достатньо для надання якісних послуг мешканцям населених пунктів округу на однакому рівні.

Таким чином, з урахуванням визначеного переліку адміністративних послуг можна впроваджувати наступні моделі організації роботи працівників органів місцевого самоврядування у старостинському окрузі:

перша модель: один округ = один староста;

друга модель: один округ = один староста + діловод (діловоди);

третья модель: один округ = один староста + один адміністратор (адміністратори) ЦНАП, діловод (діловоди);

четверта модель: один округ = один староста + адміністратор (адміністратори) + діловод (діловоди) + землевпорядник + інші працівники виконавчих органів + працівники комунальних підприємств, установ, організацій [11].

Загалом, вивчення участі старост у наданні адміністративних послуг в умовах воєнного стану дозволило сформулювати наступні пропозиції:

1) внести зміни до положень про старост з метою нормативного закріплення їх повноважень у сфері надання адміністративних послуг;

2) рішенням виконавчих комітетів місцевих рад закріпити форми участі старост у надання адміністративних послуг: а) самостійно надавати адміністративні послуги у якості представника органу місцевого самоврядування; б) виконувати окремі завдання адміністратора центрів надання адміністративних послуг територіальних громад; в) надавати консультації громадянам щодо процедури отримання адміністративних послуг;

3) рішенням місцевої ради затвердити перелік адміністративних послуг, які надаються старостами;

4) забезпечити належні технічні умови для надання адміністративних послуг у старостинських округах (офісна техніка, наявність якісного інтернет-зв'язку тощо);

5) впроваджувати систему електронного документообігу, мінімізувати документування прийому звернень громадян на паперових носіях;

6) використовувати різноманітні канали інформування мешканців старостинських округів про надання адміністративних послуг старостами через соціальні мережі, зустрічі з працівниками підприємств, установ та організацій, інформаційні стенди, засоби масової інформації тощо;

7) провести консультації з мешканцями населених пунктів старостинського округу щодо переліку адміністративних послуг та визначення графіку роботи старост;

8) в обов'язковому порядку виготовити старостам електронні цифрові підписи та номерні гербові печатки місцевої ради або її виконавчого комітету для надання адміністративних послуг;

9) створити умови для якісного навчання/підвищення кваліфікації старост у сфері надання адміністративних послуг.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Роль сучасного старости є багатогранною та складною. Староста має виконувати не лише функції посадової особи, представляючи інтереси мешканців старостинського округу, а й знаходити ефективні рішення для вирішення актуальних проблем громади. Він повинен вміти правильно визначати пріоритети, бути універсально підготовленою особистістю, проявляти креативність і високу ерудицію, володіти гнучким мисленням. Староста відіграє ключову роль у наданні адміністративних послуг на місцях. Він забезпечує ефективну комунікацію між органами місцевої влади та громадянами, допомагаючи реалізувати державну політику на місцевому рівні. Завдяки старостам, громадяни можуть оперативно отримати інформацію про доступні адміністративні послуги та зміни в законодавстві. Таким чином, староста є не лише адміністративним працівником, а й важливим посередником між громадою та державою, що сприяє зручному та швидкому наданню адміністративних послуг.

Література

1. Вплив війни на сферу адмінпослуг. Право в умовах війни. Розробка ефективних правових рішень, 2022. URL: https://law-in-war.org/wp-content/uploads/2022/04/adminservices_war_ukr_web_08042022-1.pdf (дата звернення: 25.11.2024).

2. Гончарук Н., Прокопенко С. Сучасний стан надання адміністративних послуг в Україні: проблеми та шляхи вдосконалення. *Наукові перспективи*. 2024. № 6(48). URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/12747> (дата звернення: 25.11.2024).
3. Діяльність старост в умовах воєнного стану (питання-відповіді). URL: <https://hromady.org/wp-content/uploads/2022/11/VAOTGLEAD.pdf> (дата звернення: 29.11.2024).
4. Довідник з питань надання адміністративних послуг старостами. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-03.pdf> (дата звернення: 28.11.2024).
5. Звіт начальника ЦНАП про роботу Центру надання адміністративних послуг за I півріччя 2024 року. URL: <https://kelmenecka-gromada.gov.ua/news/1727081452/> (дата звернення: 28.11.2024).
6. Ковальчук В. Адаптація надання адміністративних послуг до умов воєнного стану. *Юридичний вісник*. 2024. №1. С.273-281. URL: http://yurvisnyk.in.ua/v1_2024/32.pdf (дата звернення: 28.11.2024).
7. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 року №5203-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text> (дата звернення: 28.11.2024).
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розвитку інституту старост : Закон України від 14.07.2021 №1638-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1638-20#Text> (дата звернення: 28.11.2024).
9. PROSTO допоможе постраждалим громадам у відновленні доступу до послуг. PROSTO: офіційний веб-сайт. 2023. URL: <https://prosto.in.ua/ua/novyny/novyny/prostodopomozhe-postrazhdalim-gromadam-u-vidnovlenni-dostupu-do-poslug> (дата звернення: 30.11.2024).
10. PROSTO запрошує громади до партнерства по напрямку покращення якості надання послуг у старостинських округах.

Децентралізація: офіційний веб-сайт. 2023. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/16516> (дата звернення: 30.11.2024).

11. Роль старости в громаді. Посилення інституційної спроможності. URL: https://decentralization.ua/uploads/library/file/893/Manual_Starosta_Oct_2023.pdf (дата звернення: 30.11.2024)

12. Смачний В. Деякі питання щодо надання адміністративних послуг на рівні громад в умовах воєнного стану та поствоєнний період. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*. 2023. Випуск 29. С.386-389. URL: <http://taais.oridu.odessa.ua/article/view/289759> (дата звернення: 28.11.2024)

13. Створення віддалених робочих місць адміністратора відділу «Центр надання адміністративних послуг» міської ради в старостинських округах Лозівської громади. URL: <https://www.wiki.hromady.org> (дата звернення: 28.11.2024)

14. Як старости надають адмінпослуги: проблеми і пропозиції. URL: <https://nvip.com.ua/2022/01/30/yak-starosty-nadayut-adminposlугy-problemy-i-propozycziyi> (дата звернення: 28.11.2024)

15. Bondarenko S., Liganenko I., Mykytenko V. Transformation of public administration in digital conditions: world experience, prospects of Ukraine. *Social Development and Security*. 2020. № 10.2. P. 76-89.

16. Chukut S., Karpenko Y. Organization of the provision of electronic services in Ukraine in wartime conditions. *Public Administration and Regional Development*. 2023. № 20. P. 589-613

17. Filipchuk H. Digital transformation in Ukraine. *Ubezpieczenia Społeczne. Teoria i praktyka*. 2021. № 4. P. 103-118.

18. Nazarko A., Fedotov O. The Power of Digitization: Transforming Ukraine's Customs Service. *Global Trade and Customs Journal*. 2023. № 18.7/8. P. 253 – 260

19. Shandryk V. et al. Digitalization as a Global Trend of Public Management Systems Modernization. *Digital Technologies in Education: Selected Cases*. Cham: Springer Nature Switzerland. 2024. P. 3-16

20. Storozhenko L. Digitalization of Public Governance in Conditions of Netocratization of Society: the Legislative Framework of Ukraine. *Copernicus Political and Legal Studies*. 2023. № 2.1. P. 30-37

References

1. Center for Political and Legal Reforms (2022), “The impact of the war on the sphere of administrative services. Law in conditions of war. Development of effective legal solutions”, available at: https://law-in-war.org/wp-content/uploads/2022/04/adminservices_war_ukr_web_08042022-1.pdf (Accessed 25 November 2024).

2. Honcharuk, N. and Prokopenko, S. (2024), “The current state of the provision of administrative services in Ukraine: problems and ways of improvement”, *Naukovi perspektyvy*, vol. 6(48), pp.101-115, available at: https://law-in-war.org/wp-content/uploads/2022/04/adminservices_war_ukr_web_08042022-1.pdf (Accessed 25 November 2024).

3. All-Ukrainian Association of OTG (2022), “Activities of elders in the conditions of martial law (questions and answers)”, available at: <https://hromady.org/wp-content/uploads/2022/11/VAOTGLEAD.pdf> (Accessed 29 November 2024).

4. UNDP (2023), “Handbook on the provision of administrative services by elders”, available at: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-03.pdf> (Accessed 28 November 2024).

5. Kelmenets village council (2024), “Report of the head of the Central Administrative Service on the work of the Center for the provision of administrative services for the first half of 2024”, available at: <https://kelmenecka-gromada.gov.ua/news/1727081452/> (Accessed 28 November 2024).

6. Kovalchuk, V. (2024), “Adaptation of the provision of administrative services to the conditions of martial law”, *Yurydychnyj visnyk* vol.1, pp. 273-281 available at: http://yurvisnyk.in.ua/v1_2024/32.pdf (Accessed 28 November 2024).

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine “About administrative services”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text> (Accessed 28 November 2024).

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2021), The Law of Ukraine “On making changes to some legislative acts of Ukraine regarding the development of the institute of elders”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1638-20#Text> (Accessed 28 November 2024).

9. PROSTO (2023), “PROSTO will assist affected communities in restoring access to services”, available at: <https://prosto.in.ua/ua/novyny/novyny/prostodopomozhe-postrazhdalim-gromadam-u-vidnovlenni-dostupu-do-poslug> (Accessed 30 November 2024).

10. Decentralization (2023), “PROSTO invites communities to a partnership in the direction of improving the quality of service provision in Starosty districts” available at: <https://decentralization.gov.ua/news/16516> (Accessed 30 November 2024).

11. Decentralization (2023), “The role of the elder in the community. Strengthening of institutional capacity”, available at: https://decentralization.ua/uploads/library/file/893/Manual_Starosta_Oct_2023.pdf (Accessed 30 November 2024).

12. Smachnyi, V. (2023), ”Some questions regarding the provision of administrative services at the community level in the conditions of martial law and the post-war period”, *Teoretychni ta prykladni pytannia derzhavotvorennia*, vol. 29, pp.386-389, available at: <http://taais.oridu.odessa.ua/article/view/289759> (Accessed 28 November 2024).

13. All-Ukrainian Association of OTG. Best practices (2022), “Creation of remote workplaces of the administrator of the Center for the provision of administrative services department of the city council in the Starostyn districts of

the Loziv community”, available at: <https://www.wiki.hromady.org> (Accessed 28 November 2024).

14. Novovolynsk information portal (2022), “How elders provide administrative services: problems and suggestions”, available at: <https://nvip.com.ua/2022/01/30/yak-starosty-nadayut-adminposlугy-problemy-i-propozyciyi> (Accessed 28 November 2024).

15. Bondarenko, S., Liganenko, I. and Mykytenko, V. (2020), “Transformation of public administration in digital conditions: world experience, prospects of Ukraine”, *Social Development and Security*, vol. 10.2, pp. 76-89

16. Chukut, S. and Karpenko, Y. (2023), “Organization of the provision of electronicservices in Ukraine in wartime conditions”, *Public Administration and Regional Development*, vol. 20, pp. 589-613

17. Filipchuk, H. (2021), “Digital transformation in Ukraine”, *Ubezpieczenia Społeczne. Teoria i praktyka*, vol. 4, pp. 103-118

18. Nazarko, A. and Fedotov O. (2023), “The Power of Digitization: Transforming Ukraine’s Customs Service”, *Global Trade and Customs Journal*, vol. 18.7/8, pp. 253-260.

19. Shandryk, V. et al. (2024), “Digitalization as a Global Trend of Public Management Systems Modernization”, *Digital Technologies in Education: Selected Cases. Cham: Springer Nature Switzerland*, pp. 3-16

20. Storozhenko, L. (2023), “Digitalization of Public Governance in Conditions of Netocratization of Society: the Legislative Framework of Ukraine”, *Copernicus Political and Legal Studies*, vol. 2.1, pp. 30-37

Стаття надійшла до редакції 13.12.2024 р.